

SAMRÅDSSAMMANSTÄLLNING

Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt

Sammanställning av synpunkter
från samråd 2019

Utgiven av:	Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt
Omslagsbild:	Per Nilsson
Författare:	Jenny Caruso
Utgivningsår:	2020
Dnr:	537-1716-19
Upplaga:	Endast digital

Förord

Vattenfrågor berör i stort sett alla delar av samhället och det är många aktörer som behöver delta för att arbetet ska bli framgångsrikt. Kommuner, myndigheter, verksamhetsutövare, intresseorganisationer med flera har alla en viktig roll att fylla. Bra kommunikation och samverkan är därför en förutsättning för ett framgångsrikt vattenarbete.

Vattenmyndigheterna samordnar och driver arbetet för bättre vatten i hela Sverige tillsammans med andra aktörer. För att underlätta samverkan ska Vattenmyndigheten ge möjlighet för berörda att lämna synpunkter på viktiga underlag och förslag som vi tar fram. Det gör vi bland annat genom att ordna formella samråd inför viktiga beslut.

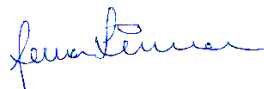
Under perioden 2 maj – 1 november 2019 har Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt haft samråd om *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt - inför arbetet med förvaltningsplan 2021–2027*. Syftet har varit att stämna av med berörda om vi har identifierat de viktigaste frågorna för att få till en bra förvaltning av våra vattenresurser.

Vattenmyndigheten har fått många genomarbetade och konstruktiva synpunkter under samrådet. Merparten av samrådsinstanserna tycker att Vattenmyndigheten har fångat upp de viktigaste frågorna i samrådsdokumentet men några instanser pekar ut frågor som de anser saknas. Sammantaget har Vattenmyndigheten fått ett bra underlag att gå vidare med i arbetet inför kommande förvaltningsplan.

Vi tackar alla som har deltagit och hoppas på ett stort engagemang och god dialog även i fortsättningen!

Västerås, 2020-02-14

Anna Linusson

Innehållsförteckning

Sammanställning av synpunkter från samråd om Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt.....	5
Sammanfattning.....	5
Bakgrund	5
Deltagande i samrådet	6
Inkomna samrådssynpunkter och hur de har beaktats	6
Bilaga 1 Instanser som har svarat.....	23

Sammanställning av synpunkter från samråd om Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt

Sammanfattning

Samrådet om *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt* pågick från 2 maj till 1 november 2019. I samrådsdokumentet beskrevs frågor, utmaningar och förutsättningar som Vattenmyndigheten bedömt är viktiga för att förvaltningen av sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten ska fungera på ett bra sätt. Syftet med samrådet har varit att ta reda på om vi har fångat upp de viktigaste frågorna, om vi har missat något eller om någon fråga borde få lägre prioritering.

Under samrådet har alla som är intresserade haft möjlighet att framföra sina synpunkter. Vattenmyndigheten har fått in skriftliga svar från 94 instanser: 19 nationella myndigheter, 3 länsstyrelser, 42 kommuner/kommunala bolag, 8 vattenorganisationer och 22 övriga instanser. I denna sammanställning redovisar vi övergripande de synpunkter som kommit in, och hur vi tar med oss dem i vårt fortsatta arbete.

Bakgrund

Vattenmyndigheten ska senast i december 2021 besluta om en reviderad förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt. Senast två år före den period som förvaltningsplanen avser, ska Vattenmyndigheten upprätta en ”preliminär översikt över väsentliga frågor som rör vattenförvaltningen”¹. Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt genomförde detta samråd under perioden 2 maj – 1 november 2019. Rubriken på samrådsdokumentet var *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt – Översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2021–2027*.

Samrådet kungjordes den 2 maj 2019 i 20 dagstidningar inom vattendistriktet. Information om samrådet har spridits via vattenmyndigheternas nyhetsbrev, vattenmyndigheternas webbplats och på möten där berörda aktörer deltagit. Information och länk till samrådsmaterialet skickades också ut via e-post till samtliga kommuner och länsstyrelser i vattendistriktet samt en rad bransch- och intresseorganisationer, nationella myndigheter, vattenråd, departement, med flera.

Samrådsdokumentet har funnits tillgängligt i digital form på vattenmyndigheternas webbplats under hela samrådsperioden och hos samtliga länsstyrelser och kommuner i distriktet.

¹ I enlighet med 5 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen.

Deltagande i samrådet

Samrådssynpunkter har kunnat lämnas via e-post och vanlig post. Inga samrådsmöten har anordnats.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har fått svar från 94 instanser (bilaga 1, *Instanser som har svarat*).

Samrådssvar har kommit in från:

- 19 nationella myndigheter
- 3 länsstyrelser
- 42 kommuner och kommunala bolag
- 8 vattenorganisationer (vattenråd med flera)
- 22 övriga instanser (bransch- och intresseorganisationer med flera)

Bilaga 1 innehåller en förteckning över alla aktörer som har lämnat skriftliga svar på samrådet. Samtliga svar finns diarieförda hos Länsstyrelsen i Västmanlands län. Vill du ta del av de svar som har kommit in kan du begära ut dem från vårt diarium (diarienummer: 537-1716-19).

Inkomna samrådssynpunkter och hur de har beaktats

Vattenmyndigheten har i denna samrådsredogörelse sammanställt de synpunkter som kommit in. Baserat på det huvudsakliga syftet med samrådet hade Vattenmyndigheten angett nedanstående frågor som vi särskilt ville ha svar på under samrådet:

- Har Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt fångat upp de viktigaste vattenfrågorna i samrådshandlingen? Saknas det någon viktig fråga? Eller är det något som borde prioriteras om?
- Vilka hinder ser ni i arbetet med vattenfrågor? Vilka lösningar ser ni?
- Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor? Vilka behöver samverka och om vad?
- Hur kan kommande åtgärdsprogram förbättras för att vara mer användbart i ert arbete? Finns det exempelvis delar som behöver förtydligas, i så fall hur? Borde åtgärdsprogrammet vara ännu mer regionalt anpassat än vad det är idag?
- Övriga synpunkter om vattenförvaltning?

De synpunkter som kommit in redovisas övergripande under rubriken för respektive fråga. Vattenmyndigheten har också kort kommenterat de inkomna synpunkterna.

Vi vill understryka att samrådssammanställningen inte redovisar alla synpunkter som kommit in. I första hand sammanfattar Vattenmyndigheten ofta återkommande synpunkter eller de som betonats extra mycket. Alla inkomna synpunkter har dock lästs

igenom, sorterats och vidarebefordrats till berörda arbetsgrupper och/eller personer inom vattenmyndigheterna. Många av de viktiga frågor som Vattenmyndigheten lyft i samrådsdokumentet, och många av de synpunkter som kommit in, är sådant som Vattenmyndigheten inte har direkt rådighet över. Den typen av frågor tar vi istället med oss i det vidare arbetet genom dialog med berörda myndigheter och andra organisationer.

Har Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt fångat upp de viktigaste vattenfrågorna i samrådshandlingen?

Majoriteten (mer än 70 %) av samrådsinstanserna tycker att vattenmyndigheten har fångat upp de viktigaste vattenfrågorna i samrådsdokumentet. Några instanser konstaterar att frågorna är beskrivna på en övergripande nivå och är ganska självklara, men att det finns många ytterligare frågor som kommer upp på genomförandenivå.

En handfull samrådsinstanser anser att de viktigaste frågorna inte finns med. Svensk vattenkraftförening (SVAF), Sveriges hembygdsförbund och Vattenhistoriskt nätverk saknar beskrivningar av arbetet kopplat till kraftigt modifierade vatten. De pekar på förändringar i lagstiftningen som trädde i kraft 1 januari 2019, som bland annat tydliggör att vattenmyndigheterna ska (tidigare ”kan”) tillämpa undantag i de fall förutsättningarna är uppfyllda. Ett par instanser, bland andra Länsstyrelsen i Västmanland och Vattenhistoriskt nätverk lyfter också att de saknar frågor kopplade till vattenlandskapets kulturarv och beskrivningar av hur dessa värden vägs in i arbetet.

Uppsala vatten konstaterar att mest fokus i texten läggs på VA-huvudmannens ansvarsområden, och saknar beskrivningar av utsläpp kopplade till exempelvis jordbruksmark.

Länsstyrelsen i Uppsala saknar frågan om dricksvattenförsörjning ur ett beredskapsperspektiv.

Kommentar: Vattenmyndigheten instämmer i att arbetet med kraftigt modifierade vatten och normsättning är prioriterat. Inom ramen för det regeringsuppdrag som vattenmyndigheterna fick i 2017 års regleringsbrev har vattenmyndigheterna sett över om det finns fler vattenförekomster där förutsättningar för att förklara som kraftigt modifierat vatten (KMV) eller tillämpa undantag i form av tidsfrist eller mindre stränga krav är uppfyllda. Arbetet inom regeringsuppdraget går in i den ordinarie verksamheten och kommer att återspeglas i de förslag till miljö kvalitetsnormer som tas fram under 2020 för att samrådas tillsammans med förvaltningsplan och åtgärdsprogram.

Vattenmyndigheten håller också med om att kulturmiljövärden måste vägas in i vattenförvaltningsarbetet, bland annat vid planering och genomförande av åtgärder. Detta är också något som betonas i formuleringen av flera av åtgärderna vattenmyndighetens åtgärdsprogram 2016–2021, bland annat de åtgärder som handlar om att skapa fria vandringsvägar för fisk.

Vattenmyndigheten konstaterar att många av samrådsinstanserna är överens om vilka de viktigaste frågorna är på en övergripande nivå. Flera av frågorna har funnits med sedan den första förvaltningscykeln. Även om de fortfarande

kvarstår som viktiga frågor att arbeta med, har de i många delar förbättrats. Nya samverkansformer har utvecklats, kunskapsunderlagen har kompletterats, fler möjligheter till finansiering av fysiska åtgärder har kommit till.

Vilka hinder ser ni i arbetet med vattenfrågor? Vilka lösningar ser ni?

Vattenmyndigheten bedömer att samrådsinstanserna i stor utsträckning instämmer i bilden av vilka de största hindren är för att vattenförbättrande åtgärder ska kunna genomföras. Många instanser har konkretiserat och preciserat utmaningarna ur sitt eget perspektiv och utifrån sina egna förutsättningar. Nedan redovisas några av synpunkterna, sorterade efter fem huvudrubriker: *Resurser och kompetens, Bristande stöd och vägledning, Lagstiftningen behöver ses över, Behov av samverkan och kommunikation* och *Bättre kunskapsunderlag och övervakning.*

Resurser och kompetens

Många samrådsinstanser anger resursbrist, både ekonomisk och kompetensmässig, som ett stort hinder för åtgärdsarbetet. Flera mindre kommuner, bland andra Arboga och Köping, konstaterar att det är en utmaning för en liten kommun att göra saker utanför det lagstadgade. Hallstahammars kommun berör samma fråga och konstaterar att kompetensbrist, eller svårigheter att frigöra befintlig kompetens, är ett problem, i synnerhet i mindre kommuner. Kommunen lyfter ökad intern och extern samverkan som viktig för att kunna öka åtgärdstakten. Även Flens kommun lyfter att samverkan med andra kommuner är nödvändig eftersom kommunen inte kan täcka upp alla nödvändiga kompetenser själva.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) och flera kommuner efterfrågar mer statlig finansiering för att kunna genomföra åtgärder i nödvändig utsträckning. Kommuner och vattenråd lyfter LONA och LOVA som bra möjligheter att få till finansiering av vissa åtgärder men exempelvis Eskilstuna kommun och Västerås stad konstaterar att det behövs mer långsiktighet i arbetet, inte bara enskilda projekt. Även Strängnäs kommun och Uppsala vatten påpekar behovet av mer långsiktiga finansieringsmöjligheter för att få till löpande arbete och mer omfattande projekt.

Älvräddarnas samorganisation lyfter Polluter Pays Principle (PPP) som en viktig utgångspunkt i finansieringen av åtgärder, men menar också att staten måste gå in med finansiering om enskilda drabbas alltför hårt ekonomiskt. Man framför också att staten behöver finansiera åtgärder i de fall de ursprungliga verksamhetsutövarna inte finns kvar, exempelvis vid flottledsrestaureringar.

Några instanser, bland annat Botkyrka kommun och Sundbybergs kommun påpekar att brist på kompetens och personella resurser även är ett problem hos andra aktörer inom vattenförvaltningen, exempelvis konsulter. Sundbybergs kommun föreslår riktade seminarier, utbildningspaket och workshops till olika funktioner både inom kommunen och till externa aktörer som konsulter, byggherrar och fastighetsägare.

Kommentar: Vattenmyndigheten tar till sig synpunkterna och vill lyfta att vi ställer oss mycket positiva till olika typer av mellankommunal samverkan för att arbeta med vattenfrågor och dela kompetenser. Vattenmyndigheten instämmer

också i att mer resurser behöver tillföras på alla nivåer i systemet för att förvaltningen av våra vatten ska fungera fullt ut.

Bristande stöd och vägledning

Flera kommuner, däribland Nacka, Stockholms stad och Uppsala, efterlyser bättre vägledning från centrala myndigheter kring hur tillsyn på miljöfarliga verksamheter som påverkar vatten ska bedrivas. Nacka kommun lyfter bristen på vägledning i dessa frågor som en av de viktigaste orsakerna till att de kommunala åtgärderna inte har skett i den takt som var önskvärd enligt vattendirektivet. Strängnäs kommun lyfter ett behov av stöd kring hur miljökvalitetsnormer ska tolkas och användas i olika prioriteringar och kravställningar. Uppsala vatten berör samma fråga och efterlyser tydlig vägledning kring hur de ska förhålla oss till icke-försämringskravet i en växande stad.

Kommentar: Vattenmyndigheten konstaterar att de synpunkter som kommit in rörande behov av mer vägledning stämmer väl överens med den bild vi har fått tidigare, från framförallt kommuner. Det ligger inte inom vattenmyndigheternas ansvarsområde att ta fram sådan vägledning. Men vi kan ha en stödjande roll och vi använder de kanaler vi har för att framföra behoven. En mer utvecklad vägledning för tillämpning av miljökvalitetsnormer bör utarbetas av framförallt HaV och Boverket, i samverkan med bland annat Kammarkollegiet och länsstyrelserna. Ansvar för att utarbeta en mer utvecklad praxis i området ligger hos de tillämpande myndigheterna och domstolarna.

Lagstiftningen behöver ses över

I samrådsdokumentet lyfte Vattenmyndigheten att ett hinder i vattenarbetet är att det med nuvarande lagstiftning inte är möjligt att ställa de krav i planprocessen som skulle behövas för att säkra att miljökvalitetsnormerna följs. Många samrådsinstanser instämmer i detta, bland andra Nacka kommun, Nyköpings kommun, Stockholms stad, Vallentuna kommun, Södertälje kommun och Sundbybergs stad. Södertälje lyfter exempelvis att lagstiftningen borde förtydligas, utvecklas och gärna samlas. De efterlyser också tydlig vägledning och riktlinjer kring vilka krav som kan ställas på olika aktörer.

Boverket konstaterar att problem med kopplingen mellan plan- och bygglagen (PBL) och miljökvalitetsnormer identifierades redan i PBL-kommitténs slutbetänkande Får jag lov (SOU 2005:77). I slutbetänkandet föreslogs en översyn av behovet av ändrad reglering, och Boverket anser att det är angeläget att en sådan översyn kommer till stånd. Även SKL lyfter att en utredning av plan- och bygglagens koppling till miljökvalitetsnormerna för vatten behöver göras.

Kommentar: Vattenmyndigheten konstaterar att samrådsinstanserna i stor utsträckning instämmer i den bedömning vi gjort och redovisar i samrådsmaterialet.

Behov av samverkan och kommunikation

Många av samrådsinstanserna pekar på att bristande samverkan, både internt inom organisationen och med andra aktörer, kan utgöra ett hinder i arbetet med vattenfrågor.

Flera kommuner, bland andra Hallstahammars kommun, Tierps kommun och Haninge kommun, konstaterar att vattenfrågor hanteras inom många av kommunernas verksamheter och att ansvaret ofta blir splittrat. Tierps kommun lyfter fördelen med att ha en vattenstrateg eller motsvarande, för att uppnå en samordnad och långsiktig vattenförvaltning, istället för att ansvaret ligger utspritt på flera tjänstepersoner. Haninge kommun konstaterar att det är viktigt att skapa en förståelse för förvaltningars och avdelningars olika uppdrag så att man kan skapa gemensamma lösningar.

Sagåns vattenråd, Eskilstuna kommun, Västerås stad och Enköpings kommun lyfter fram det utbildningsmaterial för kommunpolitiker som tagits fram inom MER-projektet som positivt. Utbildningen fokuserar på att informera om kommunernas roll i vattenförvaltningen med utgångspunkt i åtgärdsprogrammet. Tanken är att utbildningspaketet ska underlätta den interna samverkan och hjälpa till att ge en gemensam bild av kommunens ansvar, möjligheter och skyldigheter.

Bristande samverkan och samordning mellan myndigheter lyfts också som ett hinder i åtgärdsarbetet, liksom bristande samverkan på lokal nivå. Se vidare under rubriken *Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor?*

Kommentar: Vattenmyndigheten känner väl igen samrådsinstansernas beskrivningar av hur viktigt det är att ha en tydlig ansvarsfördelning och fungerande samverkan både internt och med andra aktörer. När det gäller kommunernas samverkan internt har vi sett många exempel på att en samordnande resurs (vattenstrateg/vattensamordnare) ger ett stort lyft i vattenarbetet. Vi ser mycket positivt på om mindre kommuner som inte har möjlighet att avsätta resurser för en vattensamordnare, kan gå ihop med närliggande kommuner och hitta gemensamma lösningar.

Se vidare kommentarer under rubriken *Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor...?*

Bättre kunskapsunderlag och övervakning

Många instanser pekar på att miljöövervakningen behöver förbättras och att ansvarsfrågor kopplat till övervakningen behöver redas ut. Bland annat lyfts behov av förbättrad övervakning med avseende på organiska miljöföroreningar och läkemedelsrester (Norrvatten) samt växtskyddsmedel (Jordbruksverket).

Flera kommuner menar att det behöver göras tydligt vilket ansvar kommunerna har för miljöövervakningen och hur den ska finansieras.

Några instanser, bland annat Stockholms universitet och Länsstyrelsen i Stockholm, pekar på att uppföljningen av åtgärders effekter och kostnadseffektivitet behöver utvecklas och förstärkas.

Vattenhistoriskt nätverk menar att kunskapsunderlagen för miljövärden, sociala värden och verksamheter som omfattas av miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen, utom storskalig vattenkraft och vattendragens ekologiska värden, måste kompletteras.

SGU anser att kunskapsunderlag avseende grundvatten behöver förbättras för att möjliggöra säkrare klassningar och bedömning av åtgärdsbehov.

Många samrådsinstanser pekar också på behovet av förbättrad datahantering och datavårdskap. Bland andra Stockholms stad, Uppsala kommun, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Länsstyrelsen i Stockholm lyfter att kommunernas miljöövervakningsdata behöver tas tillvara på ett bättre sätt. Man konstaterar att detta bland annat kräver utvecklat datavårdskap.

Länsstyrelsen i Uppsala efterlyser en översyn över datavårdskapet för miljögifter och menar att det i dagsläget är splittrat och otydligt.

Flera instanser lyfter också vikten av att data tillgängliggörs så att de kommer till användning fullt ut.

Kommentar: Vattenmyndigheten konstaterar att samrådsinstanserna i stor utsträckning instämmer i vår bedömning av utvecklingsbehoven när det gäller övervakning och dataförsörjning. Det finns fortsatt ett stort behov av att förbättra kunskapsunderlagen inom flera områden, bland annat miljögifter, grundvatten och kulturmiljövärden kopplade till vattenmiljöer.

Vattenmyndigheterna har bland annat adresserat behovet av bättre kunskapsunderlag om vattenanknutna kulturmiljöer i åtgärd nummer 20 riktad till Riksantikvarieämbetet i Åtgärdsprogram 2009–2015: ”Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna behöver ta fram underlag för vilka vattenmiljöer och vattenanläggningar som har särskilt stort kulturmiljövärde i, eller i anslutning till, befintliga vattenförekomster där det behöver vidtas åtgärder i syfte att uppnå god ekologisk status eller god kemisk status”.

När det gäller dataförsörjning samverkar vattenmyndigheterna med datavärdsbeställare och datavårdare och lyfter de behov som finns inom vattenförvaltningen. Vattenmyndigheten deltar också i ett samarbetsprojekt med HaV, SGU och NV som syftar till att få rätt övervakning på rätt plats.

Vilken samverkan och dialog anser ni behövs i arbetet med vattenfrågor?

Samrådssvaren ger en tydlig bild av att samverkan mellan aktörer på många olika nivåer är avgörande för att arbetet med vattenfrågor ska fungera. Ett par instanser påpekar att samverkan är extra viktigt just när det handlar om vattenfrågor, eftersom ett vatten påverkas av alla verksamheter inom dess avrinningsområde, och inte bara i dess direkta närhet.

Samverkan som saknas idag

Vattenmyndigheten frågade specifikt om samrådsinstanserna anser att det är några viktiga aktörer som saknas i dagens samverkansarbete inom vattenförvaltningen. Sveriges hembygdsförbund och Vattenhistoriskt nätverk lyfter att miljöorganisationer med fokus på vattenlandskapets kulturarv, sociala värden och människors livsmiljöer borde ingå i vattenmyndigheternas referensgrupper. Länsstyrelsen i Örebro lyfter också att kulturmiljöintressenter behövs i dialogen om vattenfrågor. Man föreslår bland annat att

den nationella kulturmiljögrupp för vattenfrågor som finns inom Länsstyrelsen bör användas för dialog om kulturmiljörollen i kommande åtgärdsplaner.

Flera instanser, bland annat Stockholms stad och Värmdö kommun, lyfter att samverkan behöver utökas till att omfatta fler aktörer och ger som exempel exploitörer, konsulter och entreprenörer som arbetar med konkret genomförande av åtgärder.

Transportstyrelsen menar att de ofta glöms bort i vattenförvaltningssammanhang och efterlyser en mer regelbunden dialog för att hitta gemensamma beröringspunkter.

SGI vill delta i frågeställningar och bidra med kunskap när det gäller ras, skred och erosion i vattendrag, exempelvis för att utveckla metoder och bedömningar av erosion och sedimentflöden.

Kommentar: Vattenmyndigheten tar till sig synpunkterna om vilka ytterligare aktörer som borde göras delaktiga i vattenförvaltningsarbetet. Vi håller med om att SGI och Transportstyrelsen behöver involveras tydligare. Både dessa myndigheter kommer troligen att finnas med i dialog inför det kommande åtgärdsprogrammet. Vi instämmer också i att samverkan med olika aktörer inom kulturmiljöområdet behöver utvecklas ytterligare. I projektet LIFE Rich Waters ingår bland annat delprojekt som handlar om att skapa fria vandringsvägar för fisk och andra organismer. I detta arbete deltar självklart aktörer med kunskap om kulturmiljöfrågor. Under våren 2020 planeras bland annat en seminariedag med tema kulturmiljöer vid vatten. Målgruppen är handläggare på länsstyrelserna inom bland annat kulturmiljö, vattenverksamhet och restaurering.

Centrala myndigheter och länsstyrelser

Flera samrådsinstanser lyfter att samverkan mellan centrala myndigheter behöver förbättras och att roller och ansvar behöver förtydligas. Bland annat efterlyser SGU ett förtydligande av ansvar i myndighetsöverskridande frågor, exempelvis dricksvattenfrågor. Länsstyrelsen i Stockholm lyfter att dialogen och samverkan mellan centrala föreskrivande myndigheter och länsstyrelser samt kommuner behöver förbättras.

Västerås stad, Eskilstuna kommun, Sagåns vattenråd med flera, menar att arbetet med vattenförvaltningen är relativt väl utvecklat på myndighetsnivå, men att det fortfarande i stor utsträckning saknas förankring lokalt.

Lantmäteriet betonar vikten av en helhetsbild för mark och vatten, kust och hav. Att det behövs en övergripande strategi för att uppnå en hållbar vattenförvaltning med större helhetssyn och minskad fragmentering.

Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund och Katrineholms kommun menar att det behöver bli en bättre samordning mellan länsstyrelserna om hur de hanterar sina anmälnings- och tillståndprocesser.

Kommentar: Vattenmyndigheten instämmer i att det är viktigt med en helhetssyn på vattenfrågorna och att ansvarsfördelningen måste vara tydlig mellan de aktörer som berörs. Samordning och samverkan mellan dessa aktörer är central för att arbetet ska fungera. Vattenmyndigheterna har tillsammans med

andra berörda myndigheter utvecklat plattformar för samverkan och samordning av vattenförvaltningsarbetet, både på tjänstemannanivå och på chefsnivå. Vi upplever att dessa samverkansformer fungerar bra och har satt sig inom organisationerna. Vattenmyndigheterna har också utvecklat dialogen med åtgärdsmyndigheterna till att bli mer regelbunden och omfatta både återkoppling på genomfört arbete och utveckling av åtgärdsprogrammet. Dialogen har även påbörjats i ett tidigare skede än i föregående förvaltningscykel.

Vi behöver fortsätta att anpassa samverkan på nationell nivå och involvera fler aktörer vid behov. Vattenmyndighetens bedömning är dock att det framförallt är samverkan och dialog på regional och lokal nivå som behöver prioriteras de närmaste åren, se rubriken nedan.

Lokal samverkan

Det är framförallt behovet av samverkan på lokal nivå som lyfts fram i samrådssvaren.

Många kommuner lyfter att den samverkan mellan kommuner behöver utvecklas, bland annat för att kunna hantera gemensamma vattenförekomster. Mellankommunal samverkan lyfts också som ett sätt för mindre kommuner att dela resurser och kompetens på vattenområdet, bland annat av Enköpings kommun, Sagåns vattenråd, Flens kommun och Naturskyddsföreningen i Kumla. Hallstahammars kommun är positiva till det förslag som tas upp i samrådsdokumentet: att länsstyrelserna och vattenmyndigheten borde arbeta mer uppsökande för att identifiera de kommuner som har störst behov av stöd.

Stockholms stad och Hallsbergs kommun menar att länsstyrelserna har en viktig funktion som samordnare och pådrivare av vattenarbetet inom respektive län, särskilt i de fall vattenförekomster delas av flera kommuner. Även Heby kommun lyfter länsstyrelsens roll. De föreslår bland annat att länsstyrelsen skulle kunna komma till kommunstyrelserna och informera om vilka skyldigheter som kommunen har. Heby kommun anser också att de ”vattenverkstäder” som länsstyrelsen i Uppsala tidigare hade med kommunerna var väldigt bra. Danderyds kommun anser att kommuner som delar vatten behöver arbeta i samma takt och efterlyser samordnade åtgärder på övergripande regional skala. Kommunen menar att länsstyrelsen skulle kunna vara ansvarig för att samordna åtgärdsarbetet regionalt.

Länsstyrelsen Uppsala menar att de är så hårt styrda tidsmässigt av arbetsuppgifter från Vattenmyndigheten och att det därför finns väldigt lite utrymme för samverkan såväl internt som externt.

Flera samrådsinstanser påpekar att den kommunala nivån inte räcker för samverkan utan att dialog måste föras på den riktigt lokala nivån med markägare, verksamhetsutövare med flera. Svartåns vattenråd lyfter att i områden där det finns vattenorganisationer involveras en del av verksamheterna och markägarna men att det fortfarande bara är en bråkdel av alla som har rådighet att påverka vattenkvaliteten.

Kommentar: Vattenmyndigheten konstaterar att många av de synpunkter som framförts varit återkommande under samråden inom vattenförvaltningen och i

andra sammanhang. Kommunerna i distriktet har framfört behov av stöd, vägledning och plattformar för erfarenhetsutbyte. Vattenmyndigheten har här ett stort ansvar tillsammans med länsstyrelserna i distriktet. Den kanske största satsningen som Vattenmyndigheten har gjort för att direkt eller indirekt stötta kommunerna i deras arbete är det stora EU-projektet LIFE IP Rich Waters. I projektet ingår 34 partner, varav 10 kommuner, två kommunala bolag och tre vattenvårdsförbund. De 20 delprojekten handlar om allt ifrån att utveckla metoder för att bedöma ekosystemtjänster från vattenmiljöer, till att anlägga faunapassager. Ett delprojekt handlar om att ta fram stöd för kommunal strategisk vattenplanering. Inom ramen för det delprojektet har bland annat ett antal workshops anordnats, vilka har varit viktiga plattformar för erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande.

Under 2019 har ett utbildningsmaterial för kommunpolitiker tagits fram inom ramen för projektet Mälaren en sjö för miljoner, som drivs av Mälarens vattenvårdsförbund. Materialet blev klart under hösten 2019 och är redan väldigt efterfrågat. Vattenmyndigheterna har bidragit med underlag till utbildningsmaterialet och lämnat synpunkter under framtagandet. Vi har också bidragit med finansiering för att materialet ska kunna användas av samtliga kommuner i Sverige, och inte bara de kommuner som ingår i MER-projektet.

När det gäller stöd till och samverkan med kommunerna och lokala aktörer om vattenfrågor har länsstyrelserna en viktig roll. Vattenmyndigheterna har i beslut 537-3741-10 delegerat åt länsstyrelserna i distriktet att samordna underlag inom de delområden de ansvarar för, och att på lämpligt sätt förankra eller kommunicera underlagen med berörda inom delområde. Vattenmyndigheten ser ett behov av att uppdatera delegationsbeslutet och i samband med det ha en dialog med berörda länsstyrelser om vad som ingår i ansvaret.

Vattenmyndigheten instämmer i att det behöver skapas delaktighet på lokal nivå och ser positivt på att det bildas fler vattenråd och andra organ som samlar aktörer inom ett avrinningsområde.

Samverkan och samordning inom organisationer

Flera kommuner lyfter i sina svar hur viktigt det är med samverkan och tydlig ansvarsfördelning inom organisationen, se rubriken *Behov av samverkan och kommunikation* på sidan 9–10.

Hur kan kommande åtgärdsprogram förbättras för att vara mer användbart i ert arbete?

Merparten av de synpunkter som rör om åtgärdsprogrammet handlar om behovet av förbättrade underlag och konkretisering av vilka åtgärder som behöver genomföras. Samrådsinstanserna framför också en del övergripande synpunkter, bland annat rörande processen med att ta fram åtgärdsprogrammet.

Övergripande synpunkter om åtgärdsprogrammet

HaV betonar i sitt svar att Vattenmyndigheten behöver vara tydlig med att det kommande åtgärdsprogrammet är ett arbete som vilar på genomförandet av

åtgärdsprogram 2016–2021 och inte ger bilden av att allt arbete ska göras om från start. HaV lyfter också vikten av att åtgärder planeras, samordnas och förankras inom avrinningsområdet för att uppnå störst effekt. De lyfter också att det är viktigt att vattenmyndigheterna kommunicerar ut effekten av redan genomförda åtgärder i åtgärdsprogrammet 2016–2021 och utifrån det lyfter vilka områden som behöver förstärkas i det kommande åtgärdsarbetet.

Kemikalieinspektionen anser att kommande åtgärdsprogram kan förbättras genom en utökad och tidig dialog med andra berörda myndigheter under arbetet med formuleringen av nya åtgärder.

Nyköpings kommun, Nyköping vattenkraft AB och NOV F (Nyköping-Oxelösunds Vattenverksförbund) menar att det i åtgärdsprogrammen behöver definieras hur kommuner, verksamheter och fastighetsägare kan uppfylla sina skyldigheter, det vill säga vilka åtgärder som behöver vidtas för att påvisa att verksamheten bidrar till de mål som sätts i åtgärdsprogrammet.

Flera kommuner, däribland Nyköpings kommun, Flens kommun och Sundbybergs stad, menar att det skulle behöva beskrivas i åtgärdsprogrammet hur kommunen som till exempel fastighetsägare eller verksamhetsutövare berörs av det. Sundbyberg lyfter att det skulle göra åtgärdsprogrammet till ett effektivare verktyg inom de delarna av kommunernas verksamhet.

Norrköpings kommun anser att kommande åtgärdsprogram borde innehålla åtgärder som riktas till kommunerna i sin roll som fastighetsägare och verksamhetsutövare och inte bara som idag, i sin roll som myndighet.

Kommentar: Vattenmyndighetens åtgärdsprogram för 2021–2027 kommer att utgå från det nu gällande åtgärdsprogrammet och fokusera på de delar som behöver förstärkas. Dialog och samverkan med såväl nuvarande som potentiella nya åtgärdsmyndigheter har påbörjats och vattenmyndigheterna bedömer att kommande förslag till åtgärdsprogram kommer att vara väl förankrat hos berörda myndigheter. Vattenmyndigheterna har även en dialog om åtgärder riktade till kommunerna. Bland annat genomfördes en workshop med fokus på kommande åtgärdsprogram i slutet av januari 2020. Ett 30-tal representanter från kommuner från Helsingborg i söder till Kiruna i norr deltog i diskussioner om hur kommande åtgärder riktade till kommunerna ska utformas.

Vattenmyndigheten instämmer i att det behövs samverkan och förankring inom respektive avrinningsområde för att åtgärdsarbetet ska bli effektivt. Här har framförallt länsstyrelser och kommuner ett viktigt arbete att samordna sig med närliggande län och kommuner. Se vidare under rubriken *Regionalt anpassade åtgärdsprogram*.

Vattenmyndigheten noterar önskemålen om en beskrivning i åtgärdsprogrammet hur det berör kommunerna i deras roll som fastighetsägare och verksamhetsutövare. Dock får vi inte rikta åtgärder till myndigheter eller kommuner annat än i deras roll som myndighetsutövare. Detta klargjordes i

Regeringens prövning av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram för 2015–2021.

Regionalt anpassade åtgärdsprogram?

Vattenmyndigheten frågade i samrådsdokumentet om samrådsinstanserna anser att åtgärdsprogrammet borde göras mer regionalt anpassat. Det vill säga om varje län eller grupper av kommuner ska få egna åtgärder, som är anpassade efter de utmaningar som finns inom aktuella avrinningsområden och vattenförekomster för att följa miljö kvalitetsnormerna.

Svaren på denna fråga varierar. Vissa aktörer, bland annat Knivsta kommun, Kumla kommun, Katrineholms kommun och Botkyrka kommun menar att ett mer regionalt anpassat åtgärdsprogram skulle underlätta vattenarbetet för kommunerna. Katrineholms kommun lyfter bland annat att dagens åtgärdsprogram är alldeles för schabloniserade och inte ger tillräcklig information för rätt åtgärder på lokal nivå. Södertälje kommun menar också att det kan finnas en vits med att göra åtgärdsprogrammet mer regionalt anpassat, för att bättre kunna ta hänsyn till de faktiska förutsättningar, utmaningar och möjligheter som finns inom olika län och kommuner. Man menar också att ett mer preciserat åtgärdsprogram sannolikt skulle öka åtgärdstakten.

Andra instanser, bland annat Norrköpings kommun, Örebro kommun, Kammarkollegiet och Länsstyrelsen i Uppsala, anser att åtgärderna bör vara samma för alla kommuner och länsstyrelser. Örebro kommun lyfter att regional anpassning inte behövs eftersom kommuners ansvarsområden är samma över landet och menar att det handlar mer om att prioritera efter lokala förutsättningar, än att det ska vara olika åtgärder.

Även om synpunkterna varierar angående regional anpassning av själva åtgärdsprogrammet är det tydligt att det finns ett behov av underlag på mer lokal nivå som konkretiserar vad respektive aktör behöver göra. Länsstyrelsen i Uppsala menar exempelvis att kommande åtgärdsprogram inte bör vara mer regionalt anpassat men att det behöver kompletteras med lokala åtgärdsprogram och att varje aktör behöver konkretisera programmet till sin verksamhet. Man anser att Vattenmyndigheten bör arbeta för att ta fram bra underlag för åtgärdsplanering och tillhandahålla dessa tillsammans med vägledning till dem som ska genomföra åtgärderna.

Flera kommuner önskar att få en uppskattning av hur för åtgärdsbehovet är beräknat per kommun och/eller vattenförekomst. Instanserna menar att det skulle tydliggöra vad kommunen behöver göra och att det skulle underlätta kommunikationen mellan kommuner inom samma avrinningsområde.

I samrådsdokumentet lyftes också möjligheten att ställa krav på att alla kommuner ska ta fram lokala åtgärdsprogram. Även i denna fråga är responsen varierande. Svaren visar tydligt att det finns ett behov att konkretisera och specificera vilka åtgärder kommunerna behöver göra. Däremot framkommer olika synpunkter på hur detta ska göras. Flera av de resursstarka kommunerna i vattendistriktet har redan tagit fram lokala åtgärdsprogram som grund för sitt vattenförvaltningsarbete. Flera mindre kommuner konstaterar att de varken har kompetens eller resurser för att ta fram egna lokala åtgärdsprogram. Mer mellankommunal samverkan och ekonomiskt stöd till kommunerna för utredningar och

åtgärder efterlyses. Många av de mindre kommunerna lyfter de åtgärdsunderlag som togs fram i förra cykeln som ett värdefullt underlag för åtgärdsarbetet. Samtidigt menar en del kommuner att underlagen inte är tillräckligt konkreta och inte tillräckligt uppdaterade för att utgöra underlag för lokala åtgärder.

Kommentar: Vattenmyndigheten har i arbetet med kommande åtgärdsprogram sett över i hur stor utsträckning det är relevant att anpassa åtgärdsprogrammet till regionala och lokala förhållanden. Vattenmyndigheterna har, delvis parallellt med samrådet, arbetat fram en målbild för det reviderade åtgärdsprogrammet som ska samrådas under 2020–2021. Det ska tydligt framgå av åtgärdsprogrammet vilka åtgärder som är relevanta för distriktets kommuner och länsstyrelser. Möjligheten att utveckla digitala lösningar för ett enklare sätt att tolka VISS ses också över under 2020.

Vattenmyndigheten ser behovet av att både tillhandahålla och utveckla underlagen till åtgärdsprogrammet. Behovet av underlag på avrinningsområdesnivå kvarstår, samtidigt som även underlag som följer olika administrativa gränser, exempelvis kommunnivå, har efterfrågats. Vi planerar därför för en flexiblare lösning till det kommande åtgärdsprogrammet, men i vilken form det blir är ännu inte definitivt bestämt.

Övriga synpunkter om vattenförvaltning?

Även om flertalet instanser tycker att de viktigaste frågorna finns med i samrådsdokumentet så är det några som saknar specifika frågor. Många instanser har dessutom utvecklat och beskrivit de frågor som lyfts i dokumentet mer i detalj, och utifrån sina perspektiv. Nedan redovisas en del av de frågor som lyfts särskilt av samrådsinstanserna.

Vattenkraft och kraftigt modifierade vatten (KMV)

Några samrådsinstanser tycker att Vattenmyndigheten borde ha lyft arbetet med att fastställa kraftigt modifierade vatten, och fastställa normer kopplade till dessa, som en prioriterad fråga.

Energimyndigheten anser att det är viktigt att vattenmyndigheterna prioriterar översyn och uppdatering av miljö kvalitetsnormer kopplade till kraftigt modifierade vatten, och beslut om undantag i form av mindre stränga krav. Man anser att det är viktigt att detta prioriteras, framförallt i anslutning till klass 1 vattenkraftverk. Energimyndigheten ser också problem i att vattenmyndigheterna i många fall valt att inte förklara några KMV och/eller besluta om undantag i form av mindre stränga krav i anslutning till Natura 2000-områden och menar att detta kan leda till att 4 kap 3 § VFF inte följs.

Energimyndigheten anser också att om vattenförekomster som är påverkade av klass 1 vattenkraftverk får MKN god ekologisk status kan det leda till en allt för stor påverkan på vattenkraftens reglerförmåga. Man efterlyser tydligare underlag och vägledning kring normsättning i N2000-områden och trycker på att vattenmyndigheterna behöver prioritera denna problematik i vattenförvaltningen.

Svensk vattenkraftförening, Vattenhistoriskt nätverk och Sveriges hembygdsförbund menar att Vattenmyndigheten fullt ut måste utnyttja EU-rättens möjligheter till KMV-klassning och mindre stränga kvalitetskrav. Man anser att det inte har gjorts fullt ut hittills, och att det går emot skrivningarna i Proposition 2017/18:243 (Vattenmiljö och vattenkraft).

Älvräddarna Uppland anser att miljöanpassning av vattenkraften är en prioriterad fråga som borde ha tagits upp i samrådet. Även Älvräddarnas samorganisation tar upp detta behov och lyfter samtidigt att det behövs restaurera och återskapa fler våtmarker nu liksom återställa fler vattendrag, riva dammar, ta bort mindre vattenkraftverk och så vidare.

MSB anser att åtgärder som föreslås för att förbättra och upprätthålla vattenkvaliteten, exempelvis utrivning av dammar, bör avvägas mot översvämningensrisken. Man lyfter att dammar har en förmåga att kvarhålla vatten i systemen, vilket är viktigt ur översvämningssynpunkt. MSB trycker också på att kraftverk som är små effektmässigt sett till Sveriges elförsörjning ändå kan bidra till att stärka den lokala krisberedskapen och förse närområdet med elektricitet.

SGI menar att klimatförändringarnas eventuella positiva effekter för vattenkraften, i form av ökad nederbörd och ökade flöden, skulle kunna möjliggöra mer miljöanpassade flöden för vattenkraften i framtiden. Man lyfter också att vattenkraften har stor påverkan på ekosystemen, inte bara när det gäller konnektivitet, utan även på erosion och sedimenttransport i vattendragen. SGI anser att kunskapen inom detta område behöver förbättras och att vattenkraftens villkor borde föras med krav på uppföljning av hydromorfologisk påverkan.

Flera instanser lyfter behovet av att fastställa KMV även för vattenförekomster som är påverkade av andra samhällsviktiga verksamheter än vattenkraft.

Stockholms stad är positiva till att Vattenmyndigheten i samrådsdokumentet lyfter möjligheten att klassa vattenförekomster i urbana stadsmiljöer som KMV. Detta skulle enligt Stockholms stad möjliggöra för kommunen att ta fram realistiska åtgärdsförslag som bidrar till förbättrade fysiska livsmiljöer för vattenlevande organismer utan att förhindra eller på allvarligt sätt försvåra stadsbyggandet. Även SKL, Nacka kommun och Uppsala kommun lyfter behovet av att kunna fastställa KMV i urbana vattenförekomster.

Jordbruksverket anser att det med hänsyn till behovet av bördig jordbruksmark finns motiv för att klassa ett antal vattenförekomster i jordbruksområden som kraftigt modifierade och konstaterar att vattenmyndigheterna, för att få underlag för klassningen, behöver förbättra statusklassningen av de hydromorfologiska parametrarna i vattenförekomster påverkade av jordbruk.

LRF Mälardalen samt LRF Örebro och Södermanland berör samma fråga. De anser att kraftigt modifierade vatten kommer att behöva tillämpas för hydromorfologi i vattendrag som är fördjupade och/eller rätade och menar att det ofta inte är rimligt att restaurera jordbruksdiken till någon slags naturlig form.

Riksantikvarieämbetet lyfter behovet av att förbättra kunskapsunderlaget om vattenanknutna kulturmiljöer för att möjliggöra bedömningar av om KMV bör tillämpas även för sådana, kopplat till ”miljön i stort” enligt förutsättningarna i vattenförvaltningsförordningen.

Kommentar: Vattenmyndigheterna har ett regeringsuppdrag att se över om det finns ytterligare vattenförekomster där KMV eller undantag kan tillämpas. Regeringsuppdraget ska slutrapporteras i februari 2020 och arbetet kommer att fortsätta inom den ordinarie verksamheten.

Vattenmyndigheterna utreder vilka vattenförekomster som uppfyller villkoren för att förklaras som kraftigt modifierade vatten. Samtidigt undersöks förutsättningarna för att tillämpa mindre stränga krav avseende hydromorfologisk påverkan för de av vattenförekomsterna som kommer att förbli så kallade naturliga vatten. Ett av villkoren som ska vara uppfyllt för att tillämpa KMV är att påverkan beror på någon form av samhällsnytta som inte kan tillgodoses på annat bättre sätt. I översynen undersöks samhällsnyttorna jordbruk, transportinfrastruktur, kulturmiljövärde, urban markanvändning, försvarsmakten, energidistribution och vindkraft. Vattenmyndigheterna arbetar tillsammans med ansvariga myndigheter i dessa frågor.

Databasen VISS

Flera instanser framför synpunkter om databasen VISS. Framförallt handlar synpunkterna om att VISS inte är tillräckligt användarvänlig, något som bland annat lyfts av Köpings kommun, Älvräddarnas samorganisation och Länsstyrelsen i Uppsala.

Värmdö kommun menar att VISS behöver utvecklas och har potential att bli en central plattform som kan bli lättarbetad och tillgänglig. Man föreslår att systemet skulle kunna innehålla information om vilka metoder som ska användas vid olika provtagningar, åtgärdsförslag kopplat till olika problemområden och att det skulle finnas en möjlighet att ladda upp data. Även Länsstyrelsen i Stockholm lyfter att det borde finnas bättre möjlighet för användare att själva tillföra information.

Länsstyrelsen i Uppsala trycker på vikten av att i utvecklingsarbetet ta hänsyn till hur länsstyrelserna arbetar i VISS.

Boverket anser att det finns behov av en målgruppsanpassad utformning av VISS, exempelvis som verktyg inom fysisk planering. Man föreslår att kommunala planhandläggare som arbetar med den praktiska tillämpningen och Boverket själva skulle kunna medverka i ett arbete för att utveckla VISS för det syftet.

Kommentar: Det görs en kontinuerlig vidareutveckling av VISS för att svara emot de krav som ställs på databasen, främst som åiterrapporteringssystem, men också som informationsdatabas inför samråd med mera.

HaV ser i nuläget över hur VISS kan vidareutvecklas och samordnas med andra övervakningssystem i projektet AKVA.

Det är viktigt att utveckla och förbättra informationsspridningen om hur man använder VISS. Det är främst länsstyrelserna som har ansvar för utbildningar i VISS för kommuner och vattenråd. Informationsfilmer bland annat om hur man söker i VISS finns på vattenmyndigheternas kanal på Youtube (<http://www.youtube.com/user/vattenmyndigheterna>).

Klimatförändringar

Flera samrådsinstanser instämmer i Vattenmyndighetens bedömning att klimatförändringarna och dess effekter är en högt prioriterad fråga i vattenarbetet.

SMHI efterlyser mer systematiska metoder för att synliggöra frågan i åtgärdsplaneringen och menar att man helst bör bedöma effekten av varje enskild åtgärd i ett förändrat klimat innan åtgärden genomförs, för att undvika felsatsningar.

Norrvatten lyfter vikten av att ha bra prognosverktyg som väger in klimatförändringar, för att kunna arbeta proaktivt och säkra dricksvattenproduktionen i ett längre perspektiv.

Friluftsrådet lyfter att framtida översvämningsrisker och informationen om utsatta områden redan nu behöver beaktas i samhällsplaneringen på ett tydligare sätt och Naturskyddsföreningen i Örebro län trycker på att vi redan nu behöver ta höjd för klimatförändringar, med ökad risk för höga vattenflöden och översvämningar.

Flera instanser berör också kopplingen mellan klimatförändringarnas effekter och riskerna för ökad förorening av vatten. Kemikalieinspektionen konstaterar bland annat att översvämning och ett ökat vattenflöde genom förorenade områden kommer att innebära risk för ökad spridning av farliga ämnen från sådana områden. Man lyfter också att ökad nederbörd och kraftiga skyfall kommer också att leda till ökad bräddning av orenat avloppsvatten och dagvatten och att klimatförändringarna kan leda till ökat behov att förebygga och bekämpa andra organismer än de som vi har att bekämpa idag.

Österåkers kommun menar att vägledning behöver tas fram för hur särskilda miljötillsynsinsatser ska göras inom områden med stor risk för akut spridning av farliga ämnen och kemikalier vid extrem väderlek, omfattande översvämningar, erosion, skred eller ras.

Älvräddarnas samorganisation lyfter bland annat att klimatförändringarna kan orsaka stora påfrestningar på vattnekosystemen, till exempel finns det flera fiskarter som inte mår bra av förhöjda vattentemperaturer.

SGI lyfter att klimatförändringarna kan påverka förutsättningarna för ras, skred och erosion, och leda till ökad föroreningsspridning. Även Södertälje kommun lyfter kopplingen mellan klimatförändringarnas effekter och risk för ökad erosion.

LRF Örebro och Södermanland pekar på att effekterna av klimatförändringarna på förluster från jordbruksmark behöver belysas.

Kommentar: Vattenmyndigheten konstaterar att samrådssynpunkterna går i linje med det vi har identifierat som särskilda utmaningar kopplat till klimatförändringarna.

Vattenmyndigheten ser att problemen med klimatförändringar med torra och översvämningar som följd behöver vävas in i arbetet med åtgärdsprogrammet. Genomförandet av styrmedelsåtgärderna i vattenmyndighetens åtgärdsprogram kommer att beskrivas med hänsyn till klimatförändringarna. Gällande erosionsrisken har Vattenmyndigheterna som uppdrag att tillgängliggöra de nya erosionsriskkartor som har tagits fram av SLU på uppdrag av Jordbruksverket. Vattenmyndigheterna deltar även i Sveriges klimatanpassningsarbete, exempelvis genom Klimatanpassningsrådet.

LIFE IP Rich Waters har ett par delprojekt som rör hanteringen av klimatförändringar kopplat till vattenfrågor. Bland annat bedrivs pilotprojekt inom två avrinningsområden, där länsstyrelsen tillsammans med berörda intressenter identifierar klimatrisker.

Vattenförsörjning och grundvatten

Många instanser anser att frågor kopplade till vattenförsörjning bör prioriteras högt i vattenarbetet. Flera lyfter detta som extra viktigt med tanke på att vattenbrist bedöms bli ett allt större problem som en konsekvens av klimatförändringarna.

Boverket menar att erfarenheter från somrarna 2015, 2017 och 2018 visar att det i många kommuner inte finns tillräckliga marginaler inom vattenförsörjningen och man ser ett behov av ökat stöd, vägledning och utvecklade planeringsunderlag på avrinningsområdesnivå. Boverket lyfter också att det bör utvecklas starkare incitament för olika aktörer att spara vatten, inom både kommunal och enskild vattenförsörjning. Man menar också att det behövs bättre uppföljning av faktiska uttag för olika aktörer som beviljats tillstånd för vattenuttag.

Både SMHI och Stockholm vatten och avfall anser att frågan om en trygg och hållbar dricksvattenförsörjning för Stockholmsområdet måste prioriteras högt. Stockholm Vatten och avfall menar också att om dricksvattenfrågan prioriteras så följer många andra viktiga frågor med som positiva bieffekter, exempelvis i form av ökad kontroll av vilka ämnen som finns i och släpps till vattentäkten eller vattenförekomsten.

LRF Mälardalen anser jordbruket ofta felaktigt pekats ut som den största riskfaktorn kopplat till skydd av dricksvatten. Man menar att fynd av bekämpningsmedel i grundvatten ofta härrör från äldre tiders användning av bekämpningsmedel på hårdgjord mark och längs banvallar, preparat som är förbjudna sedan länge inom jordbruket. LRF lyfter också att betande nötkreatur ofta pekats ut som risk för smitt- och sjukdomsspridning längs vattendrag, medan de allvarliga fall som faktiskt har inträffat har varit kopplade till felbyggda eller dåligt fungerande avloppssystem.

Flera instanser lyfter också frågor kopplade till grundvatten, framförallt ur ett dricksvattenperspektiv. Strängnäs kommun lyfter exempelvis behovet av en styrande lagstiftning och fortsatta utredningar om potentiella risker med energibrunnars negativa påverkan på grundvattenförekomsten.

Sollentuna lyfter frågan om hur man ska hantera förorenade grundvatten. Man konstaterar att det är väldigt kostsamt, och ibland tekniskt omöjligt, att sanera

grundvatten och ställer frågan: Är det rimligt att ställa krav på sanering (vilket MKN i dagsläget gör) om grundvattnet inte används som dricksvatten?

Kommentar: Vattenmyndigheten noterar att samrådsinstanserna instämmer i bedömningen att vattenförsörjning och skydd av dricksvatten hör till de högst prioriterade vattenfrågorna i distriktet.

I vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2016–2021 finns flera åtgärder som handlar om regionala vattenförsörjningsplaner, bland annat länsstyrelsernas åtgärd 4 d, där det framgår att länsstyrelserna behöver utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna.

Angående saneringsåtgärder i grundvatten ger vattendirektivet och svensk lagstiftning möjlighet att tillämpa undantag om det finns rimliga skäl till det, till exempel att det är tekniskt omöjligt.

Bilaga 1 Instanser som har svarat

Nedan listas de instanser som skriftligen har besvarat inbjudan till samrådet. Instanser märkta med * har meddelat att de inte lämnar några synpunkter.

Arboga kommun	Lantmäteriet	Stockholms stad
Askersunds kommun*	LRF Mälardalen	Stockholms universitet
Botkyrka kommun	LRF Örebro och Sörmland	Strängnäs kommun
Boverket	Ludvika kommun	Sundbybergs stad
Danderyds kommun	Länsstyrelsen Stockholm	Svartåns vattenråd
Edsviken vattensamverkan	Länsstyrelsen Uppsala	Svensk vattenkraftförening
Energimyndigheten	Länsstyrelsen Örebro	Sveriges fiskevattenägareförbund
Enköpings kommun	MSB	Sveriges hembygdsförbund
Eskilstuna kommun	Mälardalens högskola*	Sveriges kommuner och landsting (SKL)
Flens kommun	Nacka kommun	Södertälje kommun
Folkhälsomyndigheten*	Naturskyddsföreningen i Kumla	Tierps kommun
Friluftsrådet	Naturskyddsföreningen i Örebro län	Transportstyrelsen
Fyrisåns vattenförbund	Naturvårdsverket*	Trosa kommun
Försvarsinspektören för hälsa o miljö	Norrköpings kommun	Tyresö kommun
Gussjöns reglerings samfällighetsför.	Norrvatten	Upplands-Bro kommun
Hallsbergs kommun	Nyköping Vattenkraft AB o NOV F	Upplandsstiftelsen
Hallstahammars kommun	Nyköpings kommun	Uppsala kommun
Haninge kommun	Nyköpingsåarnas	Uppsala universitet*
HaV	Privatperson (14 maj 2019)	Uppsala vatten AB
Heby kommun	Riksantikvarieämbetet	Vallentuna kommun
Hjälmarens vattenförbund	Sagåns vattenråd	Vattenhistoriskt nätverk
Hjälmarens vattenvårdsförbund	Salems kommun	Vaxholms stad
Jordbruksverket	SGU	WessmanBarken Vatten & Återvinning AB
Kammarkollegiet	SLU	Värmdö kommun
Katrineholms kommun	Sjöfartsverket	Västerås stad
Kemikalieinspektionen	Skogsstyrelsen	Älvkarleby kommun*
Knivsta kommun	SMHI	Älvråddarnas samorganisation
Kolbäckens vattenförbund	Sollentuna kommun	Älvråddarna Uppland
Kumla kommun	Solna stad	Örebro kommun
Kustbevakningen*	Statens geotekniska institut	Örebro universitet
Käppalaförbundet	STF Strängnäs	Österåkers kommun
Köpings kommun		

Vattenmyndigheten Norra Östersjöns vattendistrikt

Växel 010-224 90 00

www.vattenmyndigheterna.se

Länsstyrelsen Västmanlands län

Växel 010-224 90 00

www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Länsstyrelserna